www.jgk.imamreza.ac.ir

Quarterly Bulliten of

Greater Khorasan

Vol . 15, No. 54, 2024

ISC | MSRT | ICI

ISSN(Online): 2717-1671 ISSN(Print): 2251-6131

Cultural factors related to the attitude of Afghan immigrants towards Iranians (Case Study: Afghan immigrants living in Yazd)

Sayed Mohammad Firozi [a], Akbar Zare Shahabadi [b]*

a) PhD candidate, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran (sayedmohammadfirozi@yahoo.com)

b) Professor, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran.

Received: 08/14/2022
Accepted: 04/29/2023

Keywords: attitude, cultural factors, Afghan immigrants, Yazd citizens.

Citation: Firozi, Seyed Mohammad and Zare Shahabadi, Akbar (2024). Cultural Factors Related to the Attitudes of Afghan Migrants Towards Iranians (Case Study: Afghan Migrants Living in Yazd City). *Greater Khorasan Research Journal*, 15(54), 91-109.

Use your device to scan and read articles online

Abstract

The purpose of this research is to investigate the cultural factors related to the attitudes of Afghan immigrants residing in Yazd towards the host community. This study, in terms of its practical purpose, and in terms of its criteria and scope, has been conducted using a survey method and a descriptive-explanatory approach. The data was collected using a researcher-made questionnaire and on a Likert scale, and the population of the study consisted of Afghan immigrants residing in Yazd, of whom 384 individuals were selected as samples using the Cochran formula. The samples were selected through a three-stage cluster sampling method. The findings showed that the attitudes of immigrants towards the host community were above average and positive. Gender, marital status, and religion had a significant difference in the attitudes of these immigrants towards the host community. However, there was no significant difference between the variables of education, ethnicity, language, occupation, income, and monthly expenses with the dependent variable. Additionally, age, family size, length of stay, and three independent variables; expectations of common cultural and historical aspects of the two nations, immigrant norms about Yazdi citizens, and media advertising and programs showed a positive and significant correlation with the attitudes of these immigrants towards the host community. The step-by-step regression test results also showed that the main variables, family size variable, and length of stay variable in Yazd city explain about 6% of the variation in the dependent variable. The results of this research indicate favorable conditions for the integration of these immigrants and the possibility of increasing the advantages of their presence as well as enhancing interactions between the two immigrant and host communities.

DOI: https://doi.org/10.22034/jgk.2023.355545.1074

URL: https://jgk.imamreza.ac.ir/article_201653.html

* Corresponding Authors: (a_zare@yazd.ac.ir), ORCID: 0000-0003-3421-1036

Introduction

The presence of Afghan migrants in Iran is an undeniable reality, a complex phenomenon that has various impacts and functions. However, the interactions and relationships between these two societies - the hosts and the migrants - are often reported as less than ideal for adaptation and integration. This situation worsens the challenges faced by Afghan migrants and diminishes the benefits of their presence. Understanding that attitudes, determinants, and influencers play a crucial role in shaping behaviors and decisions, this research aims to explore the cultural factors that influence the attitudes of Afghan migrants living in Yazd towards the host community. Given the lack of comprehensive scientific studies and research gaps in this area, it becomes imperative to conduct research to comprehend the perspectives and attitudes of Afghan migrants towards the host community. By identifying the factors and variables that impact these attitudes, we can work towards enhancing their relationships and interactions with the host community, while also pinpointing any detrimental or negative factors in these relationships. Therefore, the primary goal of this article is to pinpoint the cultural factors that are linked to the attitudes of Afghan migrants towards the host community. The central question we seek to answer is: What cultural factors significantly shape the attitudes of Afghan migrants towards the host community?

Materials & Methods

This study is characterized by a cross-sectional timeframe, a comprehensive scope, and a practical goal. It utilizes a descriptive survey approach, with theoretical discussions informed by both library and electronic research. The target population consists of Afghan migrants aged 18 and above residing in Yazd. Official records from the Foreign Nationals Department of Yazd Province indicate a population of over 100,000 Afghan migrants in the area. Following the Cochran formula and Morgan table, a sample size of 384 Afghan migrants was chosen for the study. The sampling method employed was a three-stage cluster approach, involving the selection of clusters or neighborhoods in the first stage, systematic family sampling in the second stage, and random selection of one Afghan migrant aged 18 and above from each family in the final stage. Data collection was carried out using custom-made questionnaires. To ensure the validity and reliability of the research instrument, formal validity checks and expert evaluations were conducted, with Cronbach's alpha coefficient used to assess the reliability and consistency of the questionnaires. A Cronbach's alpha value exceeding 0.7 is considered acceptable for questionnaire reliability. Prior to final implementation, the reliability coefficient of each questionnaire item was calculated using SPSS software based on a sample of 30 individuals from the study population, with all items demonstrating a reliability coefficient above 0.7. Subsequently, the validated questionnaire was administered to the selected sample from the study population, with responses recorded on a Likert scale. The collected data was then entered into SPSS software for indexing, normality checks, and subsequent descriptive, analytical, and inferential analysis.

Discussion and Findings

Findings from the study reveal that migrants generally hold positive attitudes towards the host community, with above-average levels of positivity. Factors such as gender, marital status, and religion were found to significantly influence these attitudes, while variables like education, ethnicity, language, occupation, income, and monthly expenses did not show any significant differences. Notably, age, family size, length of stay, and three independent variables - expectations of shared cultural and historical aspects between nations, migrants' normative beliefs about the local citizens, and exposure to media advertising - were all positively correlated with migrants' attitudes towards the host community. Stepwise regression analysis further revealed that family size and duration of stay in Yazd city accounted for approximately 6% of the variance in these attitudes.

Conclusion

The study suggests that these findings create a favorable environment for the integration of migrants, with potential for increasing the benefits of their presence and fostering positive interactions between migrant and host communities. Additionally, the results have implications for improving relationships, reducing challenges faced by migrants, and strengthening ties between the two nations. Policymakers can leverage these findings to promote integration, enhance benefits for migrants, and mitigate sources of conflict and division.

Quarterly Bulliten of Greater Khorasan
Vol. 15, No. 54, 2024

www.jgk.imamreza.ac.ir

پژوهشنامه خراسان بزرگ

دوره ۱۵، شماره ٥٤، بهار ١٤٠٣

ISC | MSRT | ICI

شاپا چاپی: ۶۱۳۱-۲۲۵۱ شاپا الکترونیکی: ۱۶۷۱-۲۷۱۷

مقاله پژوهشی

عوامل فرهنگی مرتبط با نگرش مهاجران افغانستانی نسبت به ایرانیان (مورد مطالعه: مهاجران افغانستانی ساکن شهر یزد)

سید محمد فیروزی[الف]، **اکبر زارع شاه‌آبادی**[ب]*

الف) دانشجوی دکترا، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، ایران (sayedmohammadfirozi@yahoo.com)

ب) استاد، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، ایران و نویسندۀ مسئول

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۰۹

شماره صفحات: ۹۱-۱۰۹

واژگان کلیدی:

نگرش، عوامل فرهنگی، مهاجران افغانستانی، شهروندان یزدی.

استناد به مقاله:

فیروزی، سید محمد و زارع شاه‌آبادی، اکبر (۱٤۰۳). عوامل فرهنگی مرتبط با نگرش مهاجران افغانستانی نسبت به ایرانیان (مورد مطالعه: مهاجران افغانستانی ساکن شهر یزد). *پژوهشنامه خراسان بزرگ*، ۱۵(٥٤)، ۹۱-۱۰۹.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

چکیده

مهاجرت افغانستانی‌ها به ایران واقعیتی انکارناپذیر، پدیدۀ چند بعدی و با آثار و کارکردهای مختلف است که در آن تعاملات و مناسبات دو جامعۀ میزبان و مهاجر، مطلوب نبوده و گزارشی بر پایه سازگاری و ادغام ارائه نمی‌شود. این مسئله به افزایش آسیب‌های مهاجران و کاهش مزیت‌های حضورشان منجر شده است؛ زیراکه نگرش‌ها تعیین‌کننده و جهت‌دهندۀ رفتارها و تصمیم‌های افراد هستند. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و به‌منظور بررسی عوامل فرهنگی مرتبط با نگرش مهاجران افغانستانی مقیم یزد نسبت به جامعۀ میزبان انجام‌گرفته و از لحاظ معیار وسعت پهنانگر و به روش پیمایشی با رویکرد توصیفی. تبیینی انجام شده است. داده‌ها، با پرسش‌نامه محقق ساخته و در مقیاس لیکرت جمع‌آوری شده و جامعۀ آماری پژوهش، مهاجران افغانستانی مقیم یزد است که با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۴ نفر از آنها به‌عنوان نمونه‌های پژوهش انتخاب شده‌اند. نمونه‌های پژوهش به‌شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای سه‌مرحله‌ای انتخاب‌شده‌اند. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ توصیف و تحلیل شده است. یافته‌ها نشان داد که نگرش مهاجران به جامعۀ میزبان، بالاتر از میانگین و مثبت بوده است. جنسیت، وضعیت تأهل و مذهب با نگرش این مهاجران نسبت به جامعۀ میزبان تفاوت معناداری داشته است؛ اما بین متغیر تحصیلات، قومیت، زبان، شغل، درآمد و هزینۀ ماهیانه با متغیر وابسته تفاوت معناداری وجود نداشته است. از عوامل دیگر سن، بعد خانوار و مدت اقامت و همچنین سه متغیر مستقل انتظار از وجوه مشترک فرهنگی و تاریخی دو ملت، باورهای هنجاری مهاجران دربارۀ شهروندان یزدی و تبلیغات و برنامه‌های رسانه‌ها با نگرش این مهاجران به جامعۀ میزبان همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. نتایج آزمون رگرسیونی گام‌به‌گام نشان داد که متغیرهای اصلی و متغیر بعد خانوار و متغیر مدت اقامت در شهر یزد، حدود ٦ درصد از تغییرات دامنۀ متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. نتایج این پژوهش نشان‌دهندۀ زمینه‌های مساعد درآمیختن مهاجران در جامعۀ میزبان و امکان افزایش مزیت‌های حضور و ارتقای تعاملات میان دو جامعه است و در تقویت نگرش‌های مثبت بین دو جامعه، کاهش آسیب‌ها، مشکلات مهاجران، تحکیم روابط و مناسبات دو ملت اثرگذار است و سیاست‌گذاران می‌توانند از یافته‌های این پژوهش در جهت ادغام و سازگاری بیشتر مهاجران، افزایش مزیت‌های حضور آنان و زدودن فضاهای نفرت و تفرقه استفاده کنند.

DOI: https://doi.org/10.22034/jgk.2023.355545.1074

URL: https://jgk.imamreza.ac.ir/article_201653.html

* نویسنده مسئول مکاتبات: (a_zare@yazd.ac.ir)

مقدمه

حضور طولانی‌مدت و گستردهٔ مهاجران افغانستانی در بسیاری از مناطق کشور ایران، به یک واقعیت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی تبدیل‌شده است. چهار دهه از حضورِ میلیون‌ها مهاجر، در بافت‌های اجتماعی و فرهنگی جامعهٔ مقصد رسوب‌کرده و بخشی از جمعیت این کشور را تشکیل می‌دهند. نسل‌های دوم، سوم و چهارم این مهاجران که عمدتاً در ایران متولد شده‌اند، با فرهنگ و ساختارهای جامعهٔ میزبان بیشتر آشنا و مأنوس هستند تا فرهنگ و جامعهٔ اجدادی‌شان. از طرف دیگر، حاصل ازدواج هزاران مرد و زن جامعهٔ میزبان و مهاجران افغانستانی است که باعث تولد فرزندان مشترک از دو خانوادهٔ مهاجر و میزبان شده است. به‌صورت کلی روابط بین مهاجران و جامعهٔ میزان چنان عمیق است که حتی در صورت بازگشت مهاجران آثار آن ماندگار خواهد بود (Shatrian, Nazari, & Imam Alizadeh, 2016,p. 144).

از طرف دیگر، ایران و افغانستان اشتراکات تاریخی، فرهنگی، تمدنی، زبانی، مذهبی و دینی و غیره زیادی با هم دارند. در این موضوع علی‌آبادی نویسنده کتاب «*جامعه و فرهنگ افغانستان*» معتقد است که کمتر دو کشوری را می‌توان یافت که مانند ایران و افغانستان به یکدیگر شبیه و نزدیک بوده، به‌گونه‌ای که یک افغانستانی در ایران و یا یک ایرانی در افغانستان احساس غربت نکرده و مانند سرزمین خویش می‌پندارند (Aliabadi, 2016). بخش عمده‌ای از این مهاجران حتی با مساعد شدن فرصت بازگشت یا مساعد شدن مهاجرت دوم به کشور دیگر، دست به ترک ایران نخواهند زد (Yaohyanin, Awadlou, & Salavati Sarcheshme, 2020,p.77). در مطالعه‌ی انجام گرفته، دربارهٔ نیات و تصمیم مهاجرانی که به افغانستان بازگشت-اند، مشخص شد که در حدود نیمی از بازگشت‌کنندگان، قصد مهاجرت دوباره دارند و در حدود ٣٦% از آنها قصد مهاجرت به ایران یا کشور سومی را دارند (Abbasi-Shavazi, Sadeghi, & Mohammadi, 2017). این موضوع نشان از میزان رضایت به زندگی است و تمایل به بازگشت مهاجران افغانستانی براساس میانگین نظری پاسخ-گویان، کمتر از حد متوسط بوده است (Ghanbari et al, 2016) و در گذر سال‌ها زندگی و گسترش وابستگی‌ها و تعلقات مادی و غیرمادی (شغلی، تحصیلی، مذهبی، خانوادگی و قومی و غیره) به جامعهٔ میزبان، سبب فراموشی و گسستن از تعلق خاطر به ارزش‌های جامعهٔ مبدأ (افغانستان) شده است (Jamshidiha, & Anbari, 2004,p. 43-44). بااین‌حال، در پژوهش‌های فراوان انجام گرفته، مشخص شد که حضور و فعالیت این مهاجران در جامعهٔ میزبان، دارای اثرات و کارکردهای مثبتی است که به فرض اخراج یا بازگشت آنها، به دلیل تعطیل شدن بسیاری از مشاغل، افزایش هزینه‌های تولید و در پی آن هزینه زندگی در ایران افزایش پیدا می‌کند (Hatami, 2021,p.7).

بنابراین، به دلیل همسایگی دو ملت و تعلقات و وابستگی‌های وسیع فرهنگی، تاریخی، تمدنی، اجتماعی و اقتصادی که میان این دو جامعه است و همچنین ضرورت ادغام فرهنگی و اجتماعی مهاجران در جامعهٔ مقصد، بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر نگرش‌های مهاجران دربارهٔ جامعهٔ میزبان کاملاً ضروری و حیاتی است. این نگرش‌ها اهمیت بسیار زیادی در شکل‌دادن به رفتار و زندگی اجتماعی افراد دارند. در واقع نگرش افراد، نقش تعیین‌کننده‌ای در جهت‌دهی رفتار و نوع عملکرد آنها دارد. نگرش، نوعی آمادگی ذهنی و عصبی است و از طریق تجربه شکل گرفته و در واکنش فرد به همهٔ موضوعات و موقعیت‌هایی که با آنها در ارتباط است، اثر هدایت‌کننده و پویا دارد (Shatrian et al, 2016). از طرف دیگر، آگاهی از نگرش‌های افراد، امکان پیش‌بینی و کنترل رفتار آنها را فراهم می‌کند (Rezaei & Salimi, 2004,p.91). این موضوع، هم به شناخت شخصیت و سلوک افراد کمک کرده و هم به نگرش‌سنجی افراد در تشخیص داوری‌های پژوهشگر کمک می‌کند تا از داوری‌های ناآگاهانه پرهیز کند و همچنین یافته‌های ما از

نگرش افراد، ما را در سنجش‌های علمی یاری می‌رساند (Sharafuddin, 1998,p. 86).

گزارش‌های فراوانی دربارۀ نگرش‌های منفی و نارضایتی مهاجران از برخوردها و محدودیت‌ها در جامعۀ میزبان، ارائه شده است. وجود نگرش‌های منفی می‌تواند از نقش‌های مثبت و مزیت‌های حضور مهاجران بکاهد، روی روابط و مناسبات دو ملت در سطوح مختلف تأثیر منفی بگذارد و زمینه و بستر مساعدی برای اخلال‌گران روابط و مشترکات دو جامعه فراهم کند و فضای نفرت و نارضایتی را بیش‌ازپیش دامن زده و به فرایند ادغام و انطباق مهاجران در جامعۀ میزبان صدمه برزند. همۀ این مسائل، به گسترش آسیب‌های اجتماعی، افزایش بیگانه‌پنداری و طرد، کاهش تعلقات و تعهدات به جامعۀ میزبان، کاهش سلامت و امید اجتماعی، افزایش کانون‌های خاص مهاجر و افزایش خرده‌فرهنگ‌های مجزا از فرهنگ جامعۀ میزبان می‌شود. با توجه به نبود آثار علمی استوار و خلأ پژوهشی در زمینۀ سلامت جامعه ایران، افزایش مزیت‌های حضور مهاجران و کاهش آسیب‌های آنان، ضروری است که پژوهشی در زمینۀ شناخت نگاه‌ها و نگرش‌های به جامعۀ میزبان انجام شود. همچنین مشخص شود، چه عوامل و متغیرهایی بر این نگرش‌ها و ارزشگذاری‌ها تأثیرگذار هستند؟ و با تعیین نوع و میزان نگرش مهاجران و عوامل مرتبط با آنها، به بهبود روابط و مناسبت‌های مهاجران با جامعۀ میزبان کمک کرده تا عوامل مخرب و منفی این رابطه شناسایی شوند؛ لذا هدف از انجام این مطالعه، شناسایی عوامل فرهنگی مرتبط با نگرش مهاجران افغانستانی نسبت به جامعۀ میزبان است و در پی پاسخ به این پرسش است، چه عوامل فرهنگی بر نگرش‌های مهاجران افغانستانی نسبت به جامعه میزبان تأثیرگذار است؟

پیشینه پژوهش

فرمانفرمایی و جعفرزاده (Farmanfarmaee, & Jafarzadeh, 2019) پژوهشی را روی *"نقش سینمای ایران در پذیرش مهاجران افغان"* انجام دادند. نتایج این مطالعه نشان داده است که سینمای ایران در دهۀ هشتاد بر پذیرش جامعۀ مهاجر نقش داشته است. تأثیر مهاجران افغانی بر توسعه اقتصادی سینمای دهۀ هشتاد ایران، قابل استنباط است و در بیشتر موارد حضور این مهاجران به‌عنوان عاملی در جهت افزایش نرخ بیکاری ترسیم‌شده است؛ بنابراین نگرش سینمای دهۀ هشتاد، ثبت تأثیر منفی مهاجران افغان بر توسعه اقتصادی ایران است. بر اساس امنیت اجتماعی، مهاجران افغانی با تأثیر منفی بر امنیت اجتماعی در سینمای دهه هشتاد ایران تصویر شده‌اند اما اعتماد اجتماعی در فیلم‌های بررسی شده، حاکی از این موضوع است که مهاجران افغانستانی در سینمای دهۀ هشتاد ایران با تصویر و تأثیر مثبت بر اعتماد اجتماعی نمایش داده می‌شوند. قلانی، جهانبخش و محمدی (Ghalani, Jahanbakhsh, & Mohammadi, 2018)، در پژوهشی با عنوان *"تحلیل مضمون فرایند سازگاری میان فرهنگی مهاجران افغانستانی بر ارتقای امنیت ملی در راستای تشکیل امت واحده"* انجام داده‌اند. نتایج این پژوهش حاکی از وجود ظرفیت‌های بالفعل و بالقوه برای سازگاری اجتماعی و فرهنگی میان بومیان و مهاجران افغانستانی و امکان افزایش نگرش‌های مثبت میان دو جامعه است. احمدی (Ahmadi, 2018) پژوهشی را دربارۀ *"نگرش مهاجران افغانستانی به سیمانمایی روزنامه‌های ایران (مورد مطالعه، دانشجویان افغانستانی دانشگاه‌های تهران)"* انجام داده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که روزنامه‌های ایران، به‌عنوان رسانه‌های فراگیر بیشترین پیام‌های منفی را دربارۀ مهاجران افغانستانی منعکس کرده و خبرنگاران در تفسیر خبر، با ساخت ذهنیت‌های منفی دربارۀ مهاجران افغانستانی نقش برجسته‌ای داشته‌اند.

احمدرش و عیدی (Ahmadrash, & Eidi, 2018) پژوهشی پیرامون *"زیستن در وضعیت پاندولی؛ مطالعه جامعه‌شناختی تجارب زیستۀ مهاجران افغان در ایران (مطالعه موردی: تجارب زیسته مهاجران افغان ساکن در محلۀ‌کشتارگاه یزد)"* انجام داده‌اند و مشخص کرده‌اند، تقابل

پژوهشنامه خراسان بزرگ
بهار ۱۴۰۳، شماره ۵۴

اجتماعی ـ فرهنگی، در بُعد عینی و ذهنی مابین ساکنان بومی منطقه و اتباع افغانی ساکن در آن منطقه وجود دارد. جعفری خانقاه (Jafari Khanqah, 2017) در پژوهشی با عنوان "*جایگاه مهاجران افغانستانی در نظام برنامه‌ریزی وزارت ارشاد و فرهنگ اسلامی*"، حضور این مهاجران را در ابعاد مختلف، فرصت و مزیت برای جامعه ایران تلقی‌کرده است. در این مطالعه یکسری چالش‌ها و محدودیت‌های مهاجران را برشمرده و از نگرش آنها دربارۀ جامعۀ میزبان، احساس تحقیر، خصومت آشکار و حتی نژادپرستی ایرانیان دربارۀ خودشان اشاره کرده است.

سنقری، فکری‌آزاد و معارف‌وند (songori, fekrazad, & maarefvand, 2014) پژوهشی با عنوان "*موانع ادغام اجتماعی نوجوانان افغانستانی در جامعه ایرانی (مطالعۀ موردی شهر تهران)*" انجام داده‌اند. بخشی از یافته‌های این پژوهش اشاره به داشتن احساس تبعیض، توهین، طرد و برچسب‌های اجتماعی از سوی جامعۀ میزبان داشته و این موارد به شکل‌گیری نگرش‌های منفی دامن زده است. این مسائل از موانع ادغام اجتماعی آنان تلقی شده است.

یوسفی، موسوی و سعادت حسینی (Yousefi, Mousavi, & Sadat Hosseini, 2013) مطالعه‌ای را دربارۀ "*شبکه اجتماعی مهاجران افغان در مشهد (مورد پژوهش: مهاجران ساکن شهرک گلشهر)*" انجام داده‌اند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد، شبکه‌های اجتماعی و ارتباطی مهاجران از جامعۀ میزبان مجزا بوده و حدود ۹۰ درصد اعضای شبکۀ اجتماعی مهاجران در منطقۀ خاص زندگی (گلشهر) می‌کردند و تداخل گسترده‌ای بین خرده شبکه‌های آنان وجود داشته که نشان از شکل‌گیری کلنی مهاجران افغانستانی در شهر مشهد است. این تجمع از یک‌سو به حفظ و بازتولید خرده فرهنگ افغانستانی در مشهد و از سوی دیگر به تشدید جدایی‌گزینی فضایی مهاجر و میزبان انجامیده است. داو (Dow, 2011) در پژوهشی به بررسی عوامل استرس‌زا در میان مهاجران و پناهندگان افغانستانی در آمریکا پرداخته است. بخشی از یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که عوامل استرس‌زا و نگران‌کننده به هردو شرایط قبل و بعد از مهاجرت ارتباط داشته و با افزایش آگاهی و تعامل در جامعۀ مقصد، از این نگرانی‌ها و نگاه‌های منفی کاسته شده است.

دووسا (Dossa, 2008) در پژوهشی به بررسی داستان‌های زنان مهاجر افغانستانی پرداخته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که این زنان بر خلاف آنچه رسانه‌ها بیان می‌کنند، در جهت افزایش کمّی و کیفی زندگی خودشان، خانواده و جامعه‌شان نقش بازی می‌کنند و ایفای چنین نقش‌هایی ناشی از مشکلات جامعه مبدأ، مشکلات مهاجرت و فضاهایی جامعۀ مقصد بوده است. آمری، کریستوفر و لاینت (Omeri, Christopher, & Lynnette, 2006) در پژوهشی به بررسی وضعیت سلامت و بهداشت مهاجران افغانستانی در استرالیا پرداخته‌اند. بخشی از یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که برخورد و مواجهه جامعۀ میزبان بر سلامت روانی و نگرش‌های آنان نسبت به مهاجرت تأثیرگذار بوده است.

تمام پژوهش‌های مورد مطالعه، از شکاف اجتماعی و نگرش در میان دو جامعۀ میزبان و مهاجر گزارش کردند. یافته‌های بیشتر این پژوهش‌ها مبتنی بر ادراک و یا برداشت مهاجران از نگرش جامعۀ میزبان نسبت به آنان بوده است. در این برداشت‌ها و تصورات، نگرش‌ها و نگاه‌های طردکننده و بیگانه‌پندارانه وجود دارد. مهاجران تصور می‌کنند که جامعۀ میزبان، آنها را عامل بسیاری از ناهنجاری‌های جامعه تلقی می‌کنند و از مزیت‌ها و کارکردهای مثبت جامعۀ مهاجر یادآور نمی‌شوند. این پژوهش‌ها بیشتر متمرکز به ناسازگاری‌ها و تقابل‌های عینی و ذهنی دو جامعه است. پژوهش‌های انجام‌شده چند خلأ مهم دارند. اول، نگرش‌ها و پندارهای بدنۀ اصلی جامعۀ مهاجر را که غیر از دانشجویان و دانش‌آموزان هستند، نسبت به جامعۀ میزبان سنجش و بررسی نکرده‌اند. دوم، به عوامل و زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی این ناسازگاری‌ها و تقابل‌های عینی و ذهنی آنها نپرداخته‌اند، درحالی‌که زمینه‌ها و بسترهای اصلی، سازگاری

یا تقابل جامعه و فرهنگ است. سوم، در زمینهٔ مشترکات فرهنگی دو جامعه و تأثیر آن بر میزان سازگاری و تعاملات دو جامعهٔ مهاجر و میزان کاری انجام نشده است. چهارم، در موضوع تأثیر رسانه‌های جمعی بر نگرش مهاجران نسبت به جامعهٔ میزبان به‌جز یک مورد و آن‌هم در مورد دانشجویان، پژوهشی انجام‌نشده است؛ بنابراین، باتوجه‌به خلأهای پژوهشی، این مطالعه سعی می‌کند تا نگرش جامعهٔ مهاجر را دربارهٔ جامعهٔ میزبان بررسی کند. این نگرش‌سنجی نشان خواهد داد که میزان شناخت و آگاهی مهاجران از میزبانان آنها در چه حدی قرار دارد؟ چه عواطف و احساساتی نسبت به آنها دارند و چه اندازه آماده تعامل و مشارکت با جامعهٔ میزبان هستند؟ درعین‌حال، این پژوهش میز خطابه برای جامعهٔ مهاجر خواهد بود که در نوع خودش نخستین‌بار است که نگرش و عوامل تعیین‌کننده این نگرش‌ها را نسبت به جامعهٔ میزبان منعکس می‌کند.

مبانی نظری

جامعه‌شناسان و روان‌شناسان اولین گروه‌های فکری بودند که در سال ۱۹۳۰ میلادی بحث نگرش و نگرش‌سنجی و اهمیت آن را در جامعه مطرح کردند. از نظر آنها نگرش معادل طرز تلقی، اعتبار نظر، بازخورد، وضع روانی، ایستار، گرایش، روش، باور، احساسات، ارزش‌ها، ذهنیت، چشم‌انداز، اعتقاد، سبک و غیره به کار می‌رود (Gould & Kolb, 2005,p. 863). نگرش‌ها، اهمیت بسیار زیادی در شکل دادن به رفتار و زندگی اجتماعی افراد دارند، در واقع رفتار و عملکرد ما بخشی از نگرش ماست. نگرش نوعی آمادگی ذهنی و عصبی شکل‌گرفته از طریق تجربه است که بر پاسخ فرد به همهٔ موضوعات و موقعیت‌هایی که شخص با آنها مرتبط است، اثر هدایت‌کننده و پویا دارد. از سوی دیگر، آگاه بودن از نگرش‌های افراد امکان پیش‌بینی و کنترل رفتار آنها را فراهم می‌کند (Rezaei & Salimi, 2004,p. 91). شناخت از نگرش افراد کمک می‌کند، علاوه بر پیش‌بینی رفتار و کنترل آنها، شخصیت و سلوک افراد شناخته شود و در نگرش‌سنجی افراد کمک می‌کند تا از تشخیص ناآگاهانه پرهیز شود. معلومات به‌دست آمده از نگرش افراد، ما را در سنجش‌های علمی یاری می‌رساند (Sharafuddin, 1998,p. 86).

اتوکلاین برگ (Berg, 1989, p538) نگرش را به‌عنوان حالت عصبی یا آمادگی عقلانی تعریف می‌کند که از طریق تجربه به‌دست‌آمده و سازمان‌دهی می‌شود. هر نگرش سه مؤلفهٔ اصلی دارد. اول، مؤلفه‌های شناختی یا ادراکی نگرش (باورها، ادراکات و مجموعه‌ای از آگاهی و شناخت مردم دربارهٔ یک پدیده) در این مقوله جای دارند، یعنی انسان در ذهن خودش می‌داند یک پدیده به چه دلیل خوب یا بد است. ساختارهای شناختی، بنیادهای ذهنی هستند که افراد به کمک آنها معنی و مفهوم اشخاص، اشیا، رویدادها و رفتارها را تفسیر می‌کنند. دوم، مؤلفه‌های احساسی نگرش (احساسات، انگیزه‌ها، علایق خوشایند یا ناخوشایند نسبت به اشیاء، افراد و گروه‌ها) هستند. این قسمت نگرش در مجموع عواطف افراد را چه منفی یا مثبت باشند، دربارهٔ پدیده‌ها تعیین می‌کنند. با شناخت این بخش از نگرش، آمادگی افراد را برای اتصال و انفصال مادی و معنوی می‌توان مشخص کرد. سوم، بخش رفتاری (بخش‌های انگیزش افراد دربارهٔ یک موضوع، آمادگی برای عمل و یا رفتار دربارهٔ آن موضوع) است. آمادگی برای عمل ممکن است براساس پیوند عاطفی فرد نسبت به موضوع شکل‌گرفته باشد. این نوع نگرش دارای کمترین محتوای شناختی است و به میزان کمی جهت‌گیری عملی دارد. به دلیل بی‌ثباتی عاطفه‌ها و احساس‌ها نمی‌توان رفتار فرد را از طریق شناخت پیوندهای عاطفی پیش‌بینی کرد و با فروکش کردن احساس‌ها، عاطفه‌ها و شور و هیجان حاکم بر جامعه نسبت به آن موضوع ویژه و عقلانی شدن جامعه، پیوند عاطفی با موضوع موردنظر کاهش‌یافته و سپس جهت‌گیری عملی نسبت به آن کاهش می‌یابد (Karimi, 2000,p. 72).

نظریه فیش‌باین و آیزن[1]، این دانشمندان معتقد بودند که رفتار، در پی زنجیره‌ای از عوامل به وجود می‌آید. حلقه پیش از بروز رفتار قصد و نیت انجام‌دادن رفتار است. پدیده قصد و نیت، خود تابع نگرش به آن رفتار و هنجار ذهنی است. نگرش به رفتار، عامل تعیین‌کنندهٔ شخصی برای انجام نیت است. این دیدگاه، برخلاف نگرش‌های کلی به نهادها یا اشخاص یا اشیا، ارزیابی مثبت یا منفی رفتار خاص مدنظر را نشان می‌دهد. عامل تعیین‌کنندهٔ دیگر انجام نیت، هنجار ذهنی و ادراک شخص از فشار اجتماعی بر انجام‌دادن یا ندادن رفتار است. به‌طورکلی، مردم وقتی قصد انجام‌دادن رفتاری را دارند که آن را مثبت ارزیابی می‌کنند و بر این باور هستند که سایر افراد مهم فکر می‌کنند آنان (مردم) باید این رفتار را انجام دهند. این نظریه فرض می‌کند که اهمیت نسبی نگرش به رفتار و هنجار ذهنی تا حدودی به نیت بستگی دارد. در مورد برخی نیات، ملاحظات نگرشی مهم‌تر از ملاحظات هنجاری هستند؛ درحالی‌که برای سایر نیات، ملاحظات هنجاری غالب هستند (Javadi Yeganeh and Kazemi, 2010,p. 7). دربارهٔ پذیرش مهاجران از سوی جامعهٔ میزبان و سازگاری آنها در جامعهٔ جدید، دیدگاه‌های نظری متنوعی وجود دارد که هرکدام با نگرش‌های دو طرف ارتباط پیدا می‌کنند و به‌صورت متقابل تأثیرپذیر هستند. زیگمونت باومن و توریستن سلین معتقدند، هرج‌ومرجی که مهاجران در یک جامعه سازمان‌یافته پدید می‌آورند، چالشی برای بدیهیات فرهنگی و تلنگری برای حرکت اجتماعی هستند و این چالش فرهنگی و حرکت اجتماعی در تعیین نگرش‌های بومیان و مهاجران نسبت به هم تأثیرگذار هستند (Khodaie, 2010,p. 57).

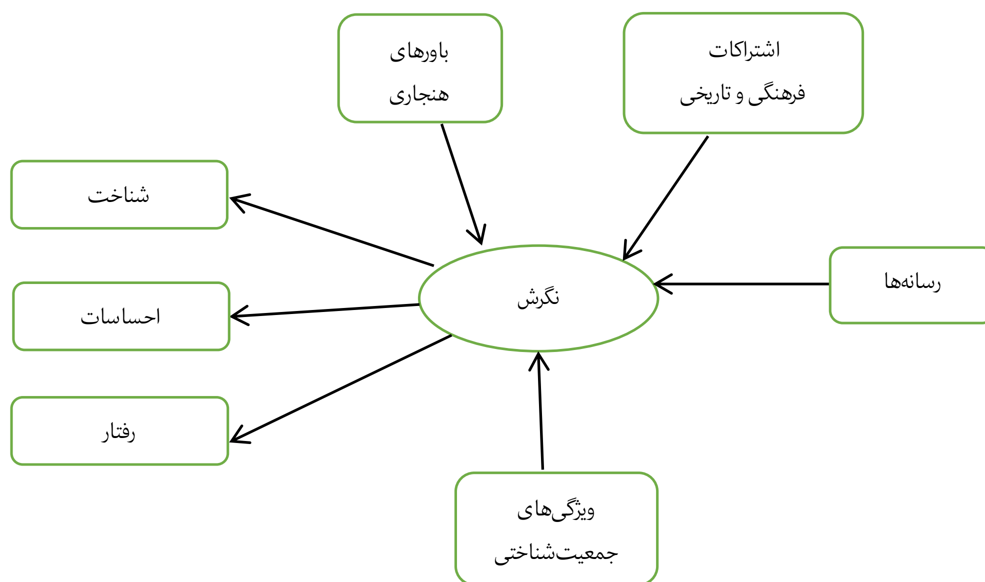
توریستن سلین معتقد به تعارض فرهنگی میان بومیان و مهاجران است که این تعارض، کشمکش و عدم انطباق، سبب افزایش جرائم و ناهنجاری‌های اجتماعی شده و به‌نوبه خود بر نگرش‌های متقابل بومیان و مهاجران اثر گذاشته است (Ahmadi, 2018).

در موضوع استراتژی فرهنگ‌پذیری[2]، بری[3] معتقد است که با توجه به نگرش‌های متقابل مهاجران و میزبانان چهار راهبرد فرهنگ‌پذیری در میان مهاجران مطرح می‌شود: ۱. همانندگردی[4]، ۲. جدایی[5]، ۳. یکپارچگی[6] و ٤. حاشیه‌نشینی[7]. با توجه به انتقادات وارده بر این راهبردها، او دوباره ۱. کوره ذوب[8]، ۲. حصرگرایی[9]، ۳. جداسازی[10] و ٤. کثرت‌گرایی فرهنگی[11] را مطرح کرد. بری، معتقد است که شش عنصر روان‌شناختی در فرهنگ‌پذیری مهاجران مؤثر هستند: ۱. زبان، ۲. سبک‌های شناختی، ۳. شخصیت، ٤. نگرش‌ها، ۵. هویت و ٦. فشارهای فرهنگ‌پذیری. ایشان، معتقد است که با فرهنگ‌پذیری، نگرش‌ها، باورها، اعتقادات و رفتارهای متقابل مهاجران و جامعهٔ میزبان تغییر خواهد کرد. همچنین نظریه فرهنگ تعاملی[12] بوریس[13]، بر انتظارات فرهنگ‌پذیری جامعهٔ میزبان و استراتژی‌های فرهنگ‌پذیری جامعهٔ مهاجر تأکید دارد. در فرهنگ‌تعاملی، این پنج راهبرد برای فرهنگ‌پذیری مهاجران از سوی جامعهٔ میزبان در نظر گرفته‌شده است: ۱. یکپارچگی، ۲. جداسازی، ۳. همانندگردی، ۴. حصرگرایی و ۵. فردگرایی[14]. بوریس

1. Fishbein & Ajzen
2. Acculturation Strategies
3. Barry
4. Homogenization
5. Separation
6. Integrity
7. Marginalization
8. Melting Pot
9. Exclusivism
10. Separating
11. Cultural Pluralism
12. Interactive Acculturation Model
13. Bourhis
14. Individualism

معتقد است که در رویکرد یکپارچگی، جامعهٔ میزبان با اتخاذ سیاست کثرت‌گرایی فرهنگی به این نتیجه می‌رسند که مهاجران با حفظ فرهنگ اولیه و اصلی خود می‌توانند فرهنگ جامعهٔ مقصد را یاد بگیرند و درونی کنند. در این حالت جامعه به‌صورت تدریجی به‌سوی چند فرهنگی پیش می‌رود. در مجموع سه رویکرد اول بوریس، شبیه به سه رویکرد اول بری و دو رویکرد حصرگرایی و فردگرایی شبیه رویکرد حاشیه‌نشینی بری هستند (Zare Shahabadi, & Firozi, 2023).

این پژوهش به دنبال بررسی عوامل فرهنگی مرتبط بر نگرش مهاجران افغانستانی در قبال جامعهٔ میزبان است، یعنی چه عوامل فرهنگی و با چه ضرایبی بر شناخت، عواطف و رفتار مهاجران افغانستانی دربارهٔ جامعهٔ میزبان اثر گذار است. فرایند نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده برای درک شناخت و پیش‌بینی رفتار افراد در حوزه‌های وسیع به کار می‌رود که در این پژوهش به‌عنوان چارچوب نظری استفاده شده است. این نظریه نخست به‌عنوان نظریه عمل منطقی شهرت داشت و توسط فیش‌باین و آیژن بنیان‌گذاری شده است. طبق این نظریه قصد انجام یک رفتار توسط سه عامل گرفته می‌شود: نگرش به رفتار، هنجارهای ذهنی (شناخت) و کنترل رفتاری درک شده است. بر اساس این نظریه، منظور از نگرش به رفتار، یعنی عمل به آن تا چه حد برای فرد مطلوب، خوشایند، مفید و لذت‌بخش است که به قضاوت فرد دربارهٔ اثرات و پیامدهای آن رفتار بستگی دارد. هنجارهای ذهنی به فشار اجتماعی فرد برای انجام رفتار یا عدم آن اشاره دارد که محصول باورهای هنجاری در انگیزهٔ پیروی و رفتارهای مورد انتظار است. کنترل رفتار ادراک شده، احساسات یا درجه احساس فرد در مورد انجام یا عدم انجام یک رفتار تحت کنترل اختیاری است (kosari, aghazadeh, & Seyed Hosseini, 2018,p. 93).

تصویر ۱. مدل نظری پژوهش. مأخذ: نگارندگان.

بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش، مدل نظری پژوهش در تصویر ۱ ارائه شده است. در این الگو نگرش مهاجران در ابعاد شناخت، احساسات و رفتار مشاهده می‌شود که تحت تأثیر عواملی همچون باورهای هنجاری، اشتراکات فرهنگی و تاریخی، رسانه‌ها و متغیرهای جمعیت‌شناختی است. در پژوهش حاضر این فرضیه‌ها بررسی می‌شوند: ۱) عوامل زمینه‌ای با نگرش مهاجران افغانستانی نسبت به شهروندان یزدی ارتباط دارد. ۲) نگرش مهاجران افغانستانی دربارهٔ شهروندان یزدی با انتظارات آنها از وجوه مشترک تاریخی، فرهنگی و دینی که با مردم ایران دارند، ارتباط دارد. ۳) تبلیغات و برنامه‌های رسانه‌ها با نگرش‌های منفی مهاجران افغانستانی نسبت به شهروندان یزدی ارتباط دارد. ۴)

باورهای هنجاری مهاجران افغانستانی نسبت به شهروندان یزدی با نگرش آنها دربارهٔ این شهروندان ارتباط دارد.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر زمان، مقطعی و به لحاظ وسعت، پهنانگر و از نظر هدف، کاربردی و به روش پیمایشی انجام گرفته و از نوع توصیفی - تبیینی است. مباحث نظری آن از طریق پژوهش کتابخانه‌ای و الکترونیکی انجام‌شده است. جامعه آماری این پژوهش، مهاجران افغانستانی ساکن یزد است که بالای ۱۸ سن داشته‌اند. بر اساس، اطلاعات ارائه شده توسط اداره اتباع خارجی استانداری یزد به پژوهشگران، بیش از صدهزار مهاجر افغانستانی در این استان زندگی می‌کنند که جامعه آماری پژوهش را تشکیل می‌دهند که به‌وسیله فرمول کوکران و جدول مورگان (۳۸۴) نفر از مهاجران افغانستانی به‌عنوان حجم نمونه تعیین شدند. روش نمونه‌گیری خوشه‌ای سه‌مرحله‌ای بود که در مرحله اول خوشه‌ها یا محلات انتخاب شد و در مرحله دوم به روش سامان‌مند خانواده‌ها و در مرحله سوم یکی از مهاجران ۱۸ سال به بالا، از طریق شیوه تصادفی از مرحله دوم برگزیده شد. گردآوری داده‌ها به‌وسیلهٔ پرسش‌نامه‌های محقق ساخته صورت گرفت. برای تعیین اعتبار و روایی[1] پرسش‌نامهٔ پژوهش از فن روایی‌صوری و قضاوت داوران استفاده شد و برای برآورد پایایی[2] و دقت پرسش‌نامه‌ها از فن ضریب آلفای کرونباخ[3] بهره گرفته شد. مقدار آلفای مورد قبول برای پایایی پرسش‌نامه، می‌بایست عددی بالاتر از ۰,۷ به دست آید. بدین منظور قبل از اجرای نهایی پرسش‌نامه و بر اساس يك نمونه ۳۰ نفری از جامعه آماری موردمطالعه، ضریب پایایی برای هریك از شاخص‌های پرسش‌نامه از طریق نرم‌افزار SPSS محاسبه شد. نتایج هریک از پرسش‌نامه‌های پژوهش بالاتر از ۰,۷ گزارش شد. سپس داده‌ها با پرسش‌نامه‌ای تأیید شده و در مقیاس لیکرت از میان نمونه‌های انتخاب‌شدهٔ جامعه آماری تکمیل شد. در نهایت اطلاعات جمع‌آوری شده، وارد نرم‌افزار SPSS شده و پس از شاخص‌سازی و بررسی نرمال بودن داده‌ها، به توصیف، تحلیل و استنباط آنها پرداخته شد.

یافته‌های توصیفی

یافته‌های پژوهش حاضر از میان ۳۹,۳ درصد از پاسخ‌گویان زن و ۶۰,۷ درصد مرد بدست آمده است. ۲۶,۲ درصد بین ۱۸-۲۵ ساله، ۴۰,۸ درصد بین ۲۶-۳۵ ساله، ۱۷ درصد بین ۳۶-۴۵ ساله و ۱۱,۸ درصد بین ۴۶-۵۵ ساله و ۴,۲ درصد بالای ۵۶ سال سن داشته‌اند. بر اساس شغل پاسخ‌گویان به گروه‌های مختلف تقسیم‌شده‌اند که از این میان، بیکاران ۱۸,۳ درصد، کارگران ساده ۴۱,۷ درصد، دانشجویان ۱۸,۱ درصد، کارمندان شرکت‌ها و شغل غیر از کارگری ۱,۴ درصد، دانش‌آموزان ۳,۱ درصد و خانه‌دارها ۱۷,۵ درصد گزارش‌شده‌اند. همچنین خانوارهای دو تا پنج‌نفره ۵۰,۱ درصد پاسخگویان را تشکیل داده‌اند، خانوارهای شش تا هشت نفر، ۴۰ درصد و خانوارهای بالای ۸ نفر، ۹,۹ درصد مشارکت‌کنندگان پژوهش بوده‌اند. ۱۶,۷ درصد افراد دارای درآمد بین ۱ تا ۴ میلیون تومان، ۵۳,۴ درصد بین ۵-۹ میلیون تومان، ۴,۹ درصد بالای ۹ میلیون تومان درآمد داشته‌اند و ۲۵ درصد افراد از اعلام میزان درآمد صرف‌نظر کرده‌اند. بر اساس وضعیت تأهل ۷۱,۵ درصد متأهل و ۲۸,۵ درصد مجرد بوده‌اند. بر اساس قومیت؛ قوم پشتون ۲۶,۴ درصد، قوم تاجیک ۱۸,۳ درصد، قوم هزاره ۳۵,۵ درصد، قوم اوزبیک ۷,۶ درصد و سایر اقوام ۱۵ درصد بوده‌اند. بر اساس مذهب؛ ۴۹,۲ درصد شیعه، ۵۰,۸ درصد سایر مذاهب را گزارش کرده‌اند. ۱۷,۸ درصد پاسخگویان بی‌سواد، ۲۴,۷ درصد ابتدائی، ۲۶,۸ درصد متوسطه و دبیرستان و ۳۰,۷ درصد تحصیلات دانشگاهی داشته‌اند. بر اساس زبان ۷۱ درصد فارسی ــ دری، ۱۸,۳

---

۱. تعیین اینکه آیا ابزار اندازه‌گیری، معیار مناسبی برای بررسی شاخص‌های مورد نظر است.

2 . Reliability

3 .Cronbach's Coefficient Alpha

درصد پشتو، ۶٫۳ درصد اوزبیکی و ۴٫۴ درصد سایر زبان‌ها بوده‌اند.

جدول ۱. میانگین نگرش مهاجران افغانستانی و ابعاد آن نسبت به جامعهٔ میزبان. مأخذ: نگارندگان.

Sig	T	انحراف معیار	میانگین	کران بالا	کران پایین	
۰٫۰۰۱	۱۸٫۰۳	۷	۵۱.۶۰	۸۰	۳۹	نگرش مهاجران افغانستانی دربارهٔ شهروندان یزدی
۰٫۰۰۰	۷٫۹۹	۲٫۸۸	۱۸٫۲۵	۲۷	۱۰	بعد شناختی نگرش
۰٫۰۰۰	۹٫۲۲	۳٫۵۳	۱۹٫۰۵	۲۷	۸	بعد عاطفی نگرش
۰٫۰۰۰	۷٫۹۱	۳٫۴۴	۲۰٫۹	۲۹	۱۰	بعد رفتاری نگرش

جدول ۱ نشـــان می‌دهد که میانگین نمرات نگرش بالای ۶۰ بوده که کران بالای آن ۸۰ و کران پایین آن ۳۹ هســـت. آزمون تی‌تک نمونه‌ای نشـان می‌دهد، در مجموع میزان نگرش این مهاجران نسـبت به جامعهٔ میزبان مثبت و بالاتر از حد متوســط بوده و این میـانگین چنـانچـه در جـدول فوق گزارش‌شـــده، معنادار اســـت. از میان ابعاد نگرش، بعد رفتاری دارای بیشـترین نمره اسـت. در بعد رفتاری سـؤالاتی مطرح‌شـــد که تمایل این مهاجران را در تعاملات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، خویشاوندی و رفت‌وآمدهای خانوادگی اندازه می‌گیرد. این ســطح از تمایل نشـــان می‌دهـد که اســـتعداد و تمایل این مهاجران برای ادغام و انطباق بالا است. کمترین نمره را بعد شناختی نگرش به خود اختصاص داده است. این نشان می‌دهد که مهاجران با وجود سال‌ها زندگی در این شـهر، شـناخت لازم نسـبت به جامعهٔ میزبان پیدا نکرده‌اند. از دلایل عمدهٔ آن ضـــعف در تعـاملات و مناسبات اجتماعی و برون‌گروهی و درون‌گروهی بودن جامعهٔ مهاجر و میزبان اســـت. از طرف دیگر، تمایل مهاجران به تعامل و دادوسـتد با جامعهٔ میزبان نشـان می‌دهد که موانع و محـدودیـت‌هـایی در این زمینـه وجود دارد و این خود بـه کاهش شـــناخت و آگاهی از جامعهٔ میزبان دامن می‌زند. در آزمون تی‌تک نمونه‌ای، میانگین نمره نگرش از حد متوســط بالاتر بود که معنادار بودن، گزارش را تبیین کرده است.

یافته‌های استنباطی

در این بخش از یافته‌ها نتایج آزمون‌های T و F، همبســتگی پیرسون و رگرسیونی گام‌به‌گام ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون بین متغیرهای زمینه‌ای و نگرش مهاجران افغانستانی نسبت به جامعهٔ میزبان. مأخذ: نگارندگان.

سطح معنی‌داری	T.F*[1]	میانگین نمره نگرش	تعداد	گروه	متغیر
۰٫۰۰۱	۸۷٫۳	۵۸٫۸۴	۱۵۱	زن	جنسیت
		۶۱٫۶۳	۲۲۵	مرد	
۰٫۰۰۱	۳۵٫۴	۵۷٫۸۹	۹۹	مجرد	وضعیت تأهل
		۶۱٫۴	۲۷۱	متأهل	
۰٫۴۵۶	۱٫۰۱	۶۰٫۱۵	۱۰۱	پشتون	قومیت
		۵۹٫۶۴	۶۷	تاجیک	
		۶۱٫۰۱	۱۳۵	هزاره	

۱. در متغیرهای دوگروهی (T) و در متغیرهای چند گروهی (F)

	اوزبیک	۲۸	٦۲,۸٥		
	سایر	۴٥	٥۹,٦۷		
شغل	بیکار	٦٦	٥۹,٥۱	۰,۸۱	۰,۷٦٦
	کارگرساده	۱۴۸	٦۱,۳۹		
	کارمند	٥	٥۹,٦		
	دانشجو	۷۰	٥۷		
	خانه‌دار/خانم‌خانه	٦۳	٦۳		
تحصیلات	بی‌سواد	٦۸	٦۱,٥	۰,٥۷	۰,۹۳٥
	ابتدائی	۹۴	٦۱,۳۱		
	متوسطه و دبیرستان	۱۰۱	٥۹,۳۱		
	دانشگاهی	۱۱۱	٦۰,٥۹		
مذهب	شیعه	۱۹۰	٦۲,۴۳	۱,۲	۰,۰۴
	سنی	۱۸۲	٦۰,٥۸		
زبان	فارسی	۲٦۷	۴٦,٦۰	۰,۸۴	۰,۲٥
	پشتو	۷۰	٥۹,۷٥		
	اوزبیکی (ازبکی)	۲۳	٦۲,۹٥		

در جدول ۲، گزارش آزمون‌های T و F، رابطهٔ متغیرهای زمینه‌ای با متغیر وابسته ارائه شده است. چنانچه ملاحظه می‌شود، میانگین نگرش زنان منفی‌تر از مردان است. آزمون T این متغیر نشان می‌دهد که بین نگرش و جنسیت تفاوت معنادار وجود دارد و سطح معناداری آن (Sig=۰,۰۰۱) گزارش شده است. همچنین، این جدول نشان می‌دهد که پاسخ‌گویان مجرد نسبت به پاسخ‌گویان متأهل، نگرش منفی‌تری نسبت به جامعهٔ میزبان دارند. آزمون T این متغیر رابطهٔ معنادار با سطح معناداری (Sig=۰,۰۰۱) نشان می‌دهد. آزمون F به رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای ـ چندوجهی پرداخته است. در این آزمون‌ها رابطهٔ قومیت، زبان، مذهب، تحصیلات و شغل با نگرش سنجیده شده است. نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که میانگین نمرهٔ نگرش قومیت‌های مهاجر افغانستانی نسبت به جامعهٔ میزبان متفاوت بوده؛ ولی این تفاوت‌ها به لحاظ آماری معنادار نیست. در متغیر مذهب، پاسخ‌گویان شیعه نسبت به پاسخ‌گویان اهل سنت نگرش مثبت‌تری نسبت به جامعهٔ میزبان داشته‌اند و این تفاوت به لحاظ آماری با سطح معناداری (Sig= ۰,۰٤) تبیین شده است. در متغیر زبان، پشتو زبانان نگرش‌های منفی‌تری نسبت به سایر پاسخ‌گویان در برابر جامعهٔ میزبان دارند و این موضوع نشانگر اهمیت زبان در تعاملات و تعارفات اجتماعی است. هرچند میانگین نمرات پاسخ‌گویان در این متغیر متفاوت است؛ ولی بر اساس گزارش جدول ۲، این تفاوت‌ها به لحاظ آماری معنادار نشده است. در متغیر تحصیلات، هرچند تفاوت‌هایی در میزان نگرش پاسخ‌گویان دیده می‌شود؛ ولی این تفاوت‌ها معنادار نیست. در متغیر شغل، میزان نگرش مشارکت‌کنندگان نسبت به جامعهٔ میزبان متفاوت بوده که به لحاظ آماری معنادار گزارش نشده است.

جدول ۳. نتایج آزمون فیشر بین متغیرهای درآمد و هزینه و نگرش مهاجران افغانستانی مقیم یزد نسبت به جامعهٔ میزبان. مأخذ: نگارندگان.

شاخص‌آماری / فرضیه	گروه‌بندی‌ها و میانگین نگرش			آزمون فیشر (F)	سطح معناداری Sig
درآمد	۱ تا ۴ میلیون تومان	۵ تا ۹ میلیون تومان	۱۰ میلیون به بالا	۲,۲۲٦	۰,۱۱۰
	۵۹,۰۳	٦۰,۲۲	٦۲,۸۴		
هزینه	۱ تا ۴ میلیون تومان	۵ تا ۹ میلیون تومان	۱۰ میلیون به بالا	۲,۰۲	۰,۱۲۹
	۸۴,۵۸	٦۰,۷۵	۵۹,۱۱		

با توجه به جدول ۳ که نتایج آزمون F از متغیرهای گروه‌بندی شده درآمد و هزینهٔ ماهیانه را نشان می‌دهد، مشخص شد که بین متغیر درآمد ماهیانه، هزینه‌های ماهیانه خانواده و وضعیت نگرش، تفاوت معناداری وجود ندارد.

جدول ٤. نتایج آزمون همبستگی بین متغیرهای مختلف و نگرش مهاجران افغانستانی. مأخذ: نگارندگان.

شاخص آماری / فرضیه	ضریب همبستگی پیرسون (R)	سطح معناداری
رابطه سن و نگرش	۰,۱۰۴	۰,۰۴۵
رابطه بعد خانوار و نگرش	۰,۱۲۴	۰,۰۱۷
رابطه مدت اقامت در یزد و نگرش	۰,۱۷۳	۰,۰۰۱
انتظاراتشان از وجوه مشترک تاریخی، فرهنگی و دینی	۰,۲۵۳	۰,۰۰۱
تبلیغات و برنامه‌های رسانه‌ها	۰,۲۳۸	۰,۰۱۰
باورهای هنجاری مهاجران	۰,۱۰۲	۰,۰۴۹

آزمون همبستگی پیرسون در موضوع متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش، از طریق جدول ٤ ارائه شده است و در آن بین سن و وضعیت نگرش با ضریب همبستگی (R=۰,۱۰٤) و سطح معناداری (Sig=۰,۰٤۵) رابطهٔ مستقیم و معناداری وجود دارد، یعنی هرچه سن در میان پاسخ‌گویان افزایش می‌یابد، نگرش مثبت‌تر می‌شود. بین متغیر بُعد خانوار و متغیر وابسته، رابطهٔ معکوس و معناداری دیده می‌شود. طوری که با افزایش بعد خانوار نگرش منفی‌تر می‌شود. ضریب همبستگی این متغیر (R=-۰,۱۲٤) و سطح معناداری (Sig=۰,۰۱۷) گزارش‌شده است. از جانب دیگر بین متغیر مدت اقامت در شهر یزد و متغیر وابسته رابطه مستقیم و معناداری با ضریب همبستگی (R=۰,۱۷۳) و سطح معناداری (Sig=۰,۰۰۱) گزارش‌شده است. به این معنا که هرچه مدت اقامت بیشتر شود، نگرش‌ها مثبت شده است. در موضوع متغیرهای مستقل اصلی چنانچه در جدول ٤ مشاهده می‌شود، بین انتظارات مهاجران افغانستانی مقیم شهر یزد و نگرش آنها دربارهٔ جامعهٔ میزبان رابطهٔ مثبت و معناداری وجود دارد. به این معنا که به میزان احساس داشتن مشترکات فرهنگی، تاریخی و دینی با مردم ایران، وضعیت نگرش این مهاجران به‌سوی مثبت افزایش می‌یابد. ضریب همبستگی (R=۰,۲۳) و جهت آن مثبت و سطح معناداری (Sig=۰,۰۰۱) دارد. بین متغیر تبلیغات، برنامه‌های رسانه‌ها و وضعیت نگرش این مهاجران رابطه‌ی معنادار دیده می‌شود. تفسیر این رابطه طوری است که به

هر میزان تبلیغات و برنامه‌های رسانه‌ها منفی و دارای جهت‌های طرد کننده و سیاه کننده است، به‌همان میزان نگرش این مهاجران به‌سوی منفی افزایش می‌یابد. چنانچه در جدول ٤ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی این دو متغیر (R=٠,٢٣٨) و سطح معناداری آن (Sig=٠,٠٠١) گزارش‌شده است. درنهایت، رابطهٔ بین متغیر باورهای هنجاری این مهاجران و وضعیت نگرش آنها دربارهٔ جامعهٔ میزبان معنادار و مثبت دیده می‌شود. در تفسیر این رابطه می‌توان بین داشت که باورها و کلیشه‌های ذهنی مهاجران بر نگرش آنها تأثیر می‌گذارد. این باورهای هنجاری و کلیشه‌های ذهنی دربارهٔ جامعهٔ میزبان اگر مثبت باشد، به‌نگرش مثبت و اگر منفی باشد، به نگرش منفی دامن می‌زند. جدول ٤ نشان می‌دهد که رابطهٔ این دو متغیر با ضریب همبستگی (R=٠,١٠٢) و سطح معناداری (Sig=٠,٠٤٩) تأیید شده است.

جدول ٥. نتایج رگرسیون تأثیر متغیرهای مورد بررسی بر نگرش. مأخذ: نگارندگان.

سطح معناداری	F	R^2	R^2تعدیل‌شده	ضریب همبستگی (R)	شاخص
٠,٠٠١	٢١,٨٥	٠,٣٣٦	٠,٠٦	٠,٠٥٦	مقدار

جدول ٦. مشخص‌کننده‌های آماری، میزان و جهت تأثیر متغیرهای مورد بررسی بر نگرش. مأخذ: نگارندگان.

سطح معنی‌داری	T	بتای استاندارد	خطای استاندارد	ضریب غیراستاندارد	متغیر
٠,٠٠١	٣٥,٣٨٧	-	١,٢٤٧	٧١١,٦٦	عدد ثابت
٠,٠٠١	٣,٢٤٣	٠,١٧	٠,٩٩	٠,٣٢٢	تأثیر انتظارات از وجوه مشترک
٠,٠٠١	-٤,٤٥١	-٢,٠٢٣	٠,٠٧١	-٠,٢٤٢	تأثیرات رسانه‌ها
٠,٠٠١	٣,٣٢٠	٠,١٦٨	٠,٠٩٦	٠,٣١٨	تأثیرات باورهای هنجاری
٠,٠٤٥	-٢,٠٠٦	٠,١٠٣	٠,٥٤٥	-٤,١٠٩	بعد خانوار
٠,٠٣٦	٢,١٠١	٠,١١٦	٠,٢٣٥	٠,٤٩	مدت اقامت در یزد

در ادامه پژوهش، باهدف شناسایی عوامل فرهنگی مؤثر بر نگرش مهاجران افغانستانی مقیم شهر یزد نسبت به جامعهٔ میزبان، یافته‌های حاصل از آزمون رگرسیون به روش گام‌به‌گام[1] ارائه شده است. در جدول ٥ مشاهده می‌شود که همبستگی مجموع متغیرهای مستقل با متغیر وابسته با ضریب همبستگی (R=٠,٣٣٦) و با برازش ٢١ و سطح معناداری (Sig=٠,٠٠١) تأییدشده است. همچنین در جدول ٦ مشاهده می‌شود، سه متغیر اصلی با سه متغیر زمینه‌ای پژوهش درمجموع حدود ٦ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

حضور میلیون‌ها مهاجر افغانستانی در جمهوری اسلامی ایران، بیش از چهار دهه است که به پدیدهٔ اجتماعی بزرگ و انکارناپذیر تبدیل شده و از تأثیرگذارترین مسائل اجتماعی در این کشور است. با توجه با واقعیت‌های جامعهٔ ایران، کارکردهای این مهاجران در جامعهٔ میزبان، دافعه‌های جامعهٔ مبدأ، وابستگی‌ها و روابط مهاجران در جامعه ایران و عوامل متعدد دیگر، می‌توان نتیجه گرفت که دست‌کم بخش زیادی از جمعیت میلیونی مهاجران، ساکنان دائمی جامعهٔ ایران خواهند شد. چنانچه پژوهش‌های عباسی شوازی و همکاران (Abbasi-Shavazi et al, 2017) و جمشیدی‌ها و عنبری

1. Step Wise

(Jamshidiha, & Anbari, 2004) این فرضیه (حضور دائمی و دراز مدت مهاجران در جامعه ایران) را تأیید می‌کنند. این درحالی است که واقعیت‌ها و پژوهش‌ها نشان می‌دهند که تعاملات و پیوندهای جوامع مهاجر و میزبان در جهت سازگاری، پذیرش و انطباق نیست. با حضور مهاجران در همهٔ مناطق غیر ممنوعه و کلان‌شهرها، جامعه و فرهنگ مهاجران جدا از فرهنگ ایران مشاهده می‌شود و شکاف‌های عظیمی میان این دو جامعه وجود دارد که ناشی از نگرش‌های منفی بین آنهاست. چنین شکاف‌ها و ناسازگاری‌هایی می‌توانند پیامدهای منفی و آسیب‌های فراوانی بر هر دو جامعهٔ مهاجر و میزبان و حتی بر روابط و مناسبات دو دولت . ملت داشته باشند. بر اساس، دیدگاه‌های جامعه‌شناسان و روان‌شناسان، اساس و بستر روابط و تعاملات، بر چیستی و چگونگی نگرش‌های متقابل استوار است. نگرش‌ها، اهمیت بسیار زیادی در شکل دادن به رفتار و زندگی اجتماعی افراد دارند و نوعی آمادگی ذهنی و عصبی شکل‌گرفته از تجربه را در افراد به‌وجود می‌آورند و به پاسخ‌های فرد در همهٔ موضوعات و موقعیت‌ها، اثر هدایت‌کننده و پویا دارند؛ بنابراین آگاه بودن از نگرش‌های افراد، امکان پیش‌بینی و کنترل رفتار آنها را فراهم می‌کند (Rezaei, & Salimi, 2004,p. 91).

در این پژوهش، نتایج آزمون‌های T و F نشان دادند که متغیرهایی چون جنسیت، وضعیت تأهل و مذهب با نگرش این مهاجران به جامعهٔ میزبان تفاوت معناداری دارند؛ اما در متغیرهای تحصیلات، قومیت، زبان و شغل با نگرش این مهاجران تفاوت معناداری وجود ندارند. در متغیر جنسیت، نگرش زنان منفی‌تر از نگرش مردان به جامعهٔ میزبان گزارش شده که دلیل عمده آن استفادهٔ بیشتر از رسانه‌ها به دلیل داشتن وقت آزاد، سروکار داشتن در محلات عمومی و احتمال فاصله بیشتر انتظار و فایدهٔ مهاجرت در بین آنها است. همچنین ضعف در تحلیل آسیب‌ها و مشکلات مهاجرت از دلایل این تفاوت می‌توان تلقی کرد. این بخش از نتایج با پژوهش احمدی (Ahmadi, 2018) منطبق است.

در متغیر تأهل، مجردها نسبت به متأهلان نگرش منفی‌تری داشته‌اند و این موضوع به‌خاطر استفادهٔ بیشتر از رسانه‌ها، قیاس وضعیت خودشان با مهاجران مقیم آمریکا و اروپا و واکنش منفی جامعهٔ میزبان به مهاجران مجرد تفسیر می‌شود، چنانچه در پژوهش روحانی و انبارلو (Ruhani, & Anbarlou, 2017) مشاهده می‌شود، بخشی از عواطف منفی جامعهٔ میزبان دربارهٔ مهاجران، بسته به زندگی مجردی و فوبیای تجاوز استوار است. در متغیر مذهب، میانگین نمرات نگرش شیعیان بیشتر از نمرات اهل سنت بوده و این تفاوت معنادار گزارش شد. تفسیر این نگرش در این موضوع است که شهر یزد، یکی از شهرهای مذهبی ایران است و ممکن است برخی از شعایر و مراسم‌های مذهبی جاذبه‌هایی برای شیعیان و دافعه‌هایی برای اهل سنت ایجاد کرده است. از طرف دیگر، در مراسم‌های مذهبی مانند مراسم دههٔ محرم و شب‌های قدر مهاجران هیچ محدودیتی ندارند و در این جلسات هیچ تفاوتی بین بومی و مهاجر جود ندارد و درعین‌حال زمینه‌های تعامل و ارتباطات وجود دارد. این بخش از نتایج با یافته‌های جعفری خانقاه (Jafari Khanqah, 2017) مرتبط است.

سایر نتایج آزمون F نشان داد که متغیرهایی چون تحصیلات، قومیت، زبان، شغل و وضعیت اقتصادی با متغیر وابسته تفاوت معناداری ندارد. در متغیر قومیت، درنگاه جامعهٔ میزبان، همهٔ مهاجران افغانستانی با هویتی واحد (افغانی) شناخته می‌شوند. همچنین، آگاهی و شناخت جامعهٔ میزبان از تفاوت‌های فرهنگی قومیت‌های مهاجر ضعیف است. این بخش از نتایج، مطابق با یافته‌های احمدی (Ahmadi, 2018) است. در متغیر زبان، با وجود تفاوت در نگرش پاسخگویان؛ اما این تفاوت‌ها معنادار نبود؛ زیراکه گویش و لهجه‌ی همهٔ مهاجران به‌راحتی قابل‌شناسایی است. از طرف دیگر، همهٔ مهاجران حتی آنهایی که زبان مادری‌شان فارسی نیست، می‌توانند به فارسی تکلم کنند و این در نگرش آنها تفاوتی ایجاد نکرده است. در متغیر شغل و تحصیلات، نتایج معنادار نبود. در تفسیر این یافته می‌توان به تفاوت

متغیرهای تحصیلات و شغل اشاره کرد که نگرش‌های مهاجران را تا حدودی از نگرش‌های جامعهٔ میزبان نشان می-دهد؛ بنابراین، نگرش جامعهٔ میزبان به مهاجران افغانستانی یک‌دست و تاحدی قیاس‌گونه و تعمیم‌یافته است و همه را به‌عنوان مهاجر افغانی می‌بینند. در نگرش جامعهٔ میزبان، میزان تحصیلات، شغل و وضعیت اقتصادی مهاجران تفاوت ندارد. چنانچه این مدعا در پژوهش‌های روحانی و انبارلو (Ruhani, & anbarlou, 2017)، صادقی فسائی و نظری (Sadeghi Fasai, & Nazari 2016) و برخی پژوهش‌های دیگر تأیید شده است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون، نشان می‌دهد که رابطهٔ مثبت و معنادار بین متغیر سن، بعد خانوار و مدت اقامت با متغیر وابسته وجود دارد. در متغیر بعد خانوار، هرچه تعداد اعضای خانواده کم‌تر باشد، نگرش‌ها مثبت‌تر گزارش‌شده است. این بسته به وضعیت اقتصادی، سطح فرهنگی خانواده و واکنش جامعهٔ میزبان به خانواده‌های پرجمعیت است. به عنوان مثال در صف نانوایی اگر یک مهاجر افغانستانی نان بیشتر بگیرد، بی‌شک چندین اعتراض و زخم‌زبان را تجربه خواهد کرد. در متغیر سن، هرچه سن بالاتر می‌رود، نگرش‌ها مثبت‌تر می‌شود و در متغیر مدت اقامت، هرچه طول اقامت بیشتر شود، نگرش‌ها مثبت‌تر گزارش‌شده است. این بخش از نتایج در جهت نظریه بری و باومن تلقی می‌شوند که با مرور زمان سازگاری و نگرش‌های مثبت افزایش پیدا می‌کنند. از آنجایی‌که، نگرش مهاجران براساس واکنش‌ها و نتیجهٔ رفتارها و نگرش‌های جامعهٔ میزبان شکل می‌گیرد، ممکن است، برای تازه‌واردان بسیاری از رفتارها و گفتارهای جامعهٔ میزبان توهین و اهانت تلقی شوند. درحالی‌که شاید این‌گونه نبوده و به‌مرور زمان برخی نمادها و رفتارها عادی شوند. نتایج آزمون همبستگی پیرسون در متغیرهای اصلی نشان می‌دهد که داشتن احساس مشترکات فرهنگی و تاریخی بر نگرش این مهاجران تأثیر داشته و رابطهٔ این دو متغیر مثبت و معنادار است. به لحاظ نظری، نتایج آزمون این فرضیه، نظریه‌های زیگمونت باومن و توریستن را تأیید می‌کند. آنان معتقدند بودند که هرچه مشترکات فرهنگی بین دو جامعهٔ مهاجر و میزبان بیشتر شوند و مشترکات و شباهت‌های فرهنگی بین آنها درک شوند، سازگاری و نگرش‌های مثبت به‌طرف مقابل بیشتر خواهد شد. از طرف دیگر نتایج آزمون فرضیه بر جامعه آماری این پژوهش همسو با پژوهش‌های جعفری‌خانقاه (Jafari Khanqah, 2017)، صادقی (Sadeghi, 2007)، قلانی و همکاران (Ghalani et al, 2018) و فیروزی و پیرنهاد (Firozi, & pirnahad, 2022) است.

همچنین نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که رابطهٔ معنادار و مثبتی بین تبلیغات رسانه‌ها و نگرش‌های این مهاجران نسبت به جامعهٔ میزبان وجود دارد، یعنی هرچه تبلیغات و برنامه‌های رسانه‌ها در جهت سیاه‌نمایی و نادیده گرفتن مزیت‌های مهاجران انجام گرفته، به همان میزان نگرش‌های مهاجران به سمت منفی سیر پیدا کرده است. نتایج آزمون این دو متغیر، نظریه‌های جامعه‌شناسان وسایل ارتباط‌جمعی را تأیید می‌کند. این اشخاص باور دارند که سمت‌وسودهی نگرش‌ها، باورها، علایق، آگاهی‌ها، تعلقات و ذائقه‌ها از مهم‌ترین کارکردهای وسایل ارتباط‌جمعی است. تأیید این فرضیه به لحاظ تجربی همسو با نتایج پژوهش احمدی (Ahmadi, 2018)، فیروزی (Firozi, 2022) و فرمانفرمایی و جعفرزاده (Farmanfarmaee, & Jafarzadeh, 2019) است. از دیگر نتایج این پژوهش تأیید رابطه مثبت و معنادار بین باورهای هنجاری مهاجران، در مورد شهروندان یزدی و نگرش آنها به این جامعه است. نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که این دو متغیر رابطه مستقیم، مثبت و معنادار دارند. به این معنی، هرچه باورها و کلیشه‌های ذهنی این مهاجران نسبت به جامعهٔ میزبان مثبت شود، نگرش آنها نسبت به این جامعه مثبت شده و به هر میزان که این باورها و کلیشه‌های ذهنی منفی شود، نگرش‌ها دربارهٔ جامعهٔ مورد نظر منفی خواهد شد. به لحاظ نظری، نتیجه آزمون رابطه این دو متغیر، در راستای نظریه «بری» است. او معتقد است که ادغام و

انطباق مهاجران در جامعهٔ مقصد به عوامل مختلفی بستگی دارد، یکی از این عوامل باورهای مهاجران از ویژگی‌های جامعهٔ میزبان است. اگر این شناخت مثبت باشد، نگرش، سازگاری و ادغام مثبت خواهد بود و برعکس. به لحاظ تجربی این بخش از نتایج همسو با پژوهش هودفر (Hoodfer, 2007)، صادقی فسائی و نظری (Sadeghi Fasai, & Nazari 2016) و سنقری و همکاران (Songori et al 2014) است.

نتایج آزمون رگرسیونی گام‌به‌گام نشان داد که مجموع متغیرهای مستقل (وجوه مشترک فرهنگی و تاریخی، تأثیرات رسانه‌ها و باورهای هنجاری این مهاجران در مورد شهروندان شهر یزد) و متغیرهایی چون بعد خانوار و مدت اقامت در شهر یزد با متغیر وابسته رابطه دارد و حدود ٦ درصد از تغییرات در دامنه نگرش این مهاجران دربارهٔ جامعهٔ میزبان است. در مجموع، نگرش‌های مهاجران افغانستانی مقیم شهر یزد نسبت به جامعهٔ میزبان، بالای میانگین و به لحاظ نظری مثبت گزارش می‌شود. عوامل فرهنگی، مانند اشتراکات فرهنگی و تاریخی، تبلیغات رسانه‌ها، باورها و کلیشه‌های هنجاری این مهاجران و عوامل زمینه‌ای، هرکدام به سهم خویش روی نگرش این مهاجران نسبت به جامعهٔ میزبان تأثیر گذاشته است؛ بنابراین مهاجران پدیده موقتی، بی‌تأثیر و بی‌کارکرد در جامعهٔ میزبان نیستند و لازم است که برای بهبود شرایط زندگی آنان و افزایش تعاملات و مناسبات دو جامعهٔ میزبان و مهاجر اقدامات قانونی، فرهنگی و رسانه‌ای انجام شود. این پژوهش، مبتنی بر یافته‌های خود پیشنهادهای اجرایی زیر را به مسئولان پیشکش می‌کند:

- آگاهی‌دهی و تبلیغات رسانه‌ای می‌تواند واقعیت‌های مهاجرت و کارکردهای مثبت و مزیت‌های مهاجران را نشان دهد و بخشی از نگرش‌های منفی به مهاجران که بازتاب نگرش‌های جامعهٔ میزبان است را کاهش دهد.

- برنامه‌ریزی‌های علمی برای تسریع فرایند ادغام و انطباق مهاجران انجام شود تا تعاملات و روابط دو جامعه از حالت دو قطبی، درون‌گروهی و برون‌گروهی خارج شده و شناخت و آگاهی حاصل شود.

- آگاهی‌دهی و تبلیغ واقعیت‌های جامعهٔ میزبان به مهاجران انجام شود.

- اصلاح برنامه‌های مهاجرستیزانه در رسانه‌ها انجام شود و به‌جای آن ترویج فرهنگ پذیرش و سازگاری میان دو جامعه افزایش پیدا کند.

- محدودیت‌های قانونی و سیاستی فرا روی زندگی مهاجران رفع شود.

منابع

Abbasi-Shavazi, M. J., Sadeghi, R., & Mohammadi, A. (2017). Staying or Remigration among Afghan Returnees and its Determinants. *Journal of Population Association of Iran*, 11(22), 10-41. DOI: 20.1001.1.1735000.1395.11.22.1.1 (In Persian with English abstract).

Ahmadi, Y. (2018). Afghan immigrants' attitude towards black coverage of Iranian newspapers (case study of Afghan students of Tehran universities). *Balag Scientific Research Quarterly. 20th year*, (51), 127-149. (In Persian).

Ahmadrash, R., & Eidi, M. (2018). Living in a Pendulum; Sociological Study of the Lived Experiences of Afghan Refugees in Iran (Case study: Experiences of Afghan Refugees Residing in the Region of Koshtargah Yazd). *Journal of Social Problems of Iran*, 9(1), 51-68. DOI: 10.22059/ijsp.2018.65900 (In Persian with English abstract).

Aliabadi, A. (2016). *Afghan society and culture*. Tehran, Iran: Al-Hadi International Publications. (In Persian).

Berg, A. (1989). *Social Psychology*, (A. M. Kardan, Trans.). Tehran, Iran: Andisheh Publishing House. (In Persian).

Dossa, P. (2008). Creating Politicized Spaces Afghan Immigrant Women's Stories of Migration and Displacement, *Affilia*, 23(1), 10-21.

Dow, H. (2011). An Overview of Stressors Faced by Immigrants and Refugees: A Guide

Jafari Khanqah, M. (2017). The position of Afghan immigrants in the planning system of the Ministry of Guidance and Culture. Ministry of Islamic Guidance and Culture, Vice President of Management and Resources Development, *Office of Islamic Studies and Strategic Planning*. (In Persian).

Jamshidiha, G.R. & Anbari, M. (2004). Belongings and its effects on the return of Afghan immigrants. *Sociological Review*, 3(23), 43-68. (In Persian with English abstract).

Khodaie, N. (2010). Presentation of the Conflicts of Society and Identity in German Migration Literature. *Research in Contemporary World Literature*, 15(60), 41-60. (in Persian with English abstract).

Javadi Yeganeh, M.R & Kazemi, M. (2011). Students' attitude towards reading serious novels. *Scientific-Research Quarterly of Literary Criticism*,4(13). 23-47. (In Persian).

Karimi, Y. (2000). Attitude and Attitude Change. Tehran, Iran: Virayesh Publication. (in Persian).

kosari, M., aghazadeh, M., & Seyed Hosseini, S. M. A. (2018). The study of Measure the attitude of the Iranian people about computer games. *Journal of Culture-Communication Studies*, 19(41), 91-120. DOI: 10.22083/jccs.2018.98854.2261.

Omeri, A & Christopher, L & Lynnette R. (2006). Beyond Asylum: Implications for Nursing and Health Care Delivery for Afghan Refugees in Australia, *Journal of Transcultural Nursing*, 17(1), 30-39.

Rezaei, J., & Salimi, N. (2004). Relationship between Self-concept and Attitude towards the Others. *Industrial Management Studies*, *2*(6), 89-106. DOI: 20.1001.1.22518029.1383.2.6.5.3 (In Persian with English abstract).

Ruhani, A., & anbarlou, M. (2017). Social Formation of Negative Emotions by Ascribed Misdeeds toward Afghan Residents in Shiraz, Towards a Grounded Theory. *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 5(4), 617-640.

for Mental Health Practitioners, *Home Health Care Management Practice*, 23(3), 210-217.

Farmanfarmaee, T., & jafarzadeh, P. (2019). The Role of Iranian Cinema in Acceptance of Afghan Immigrants. *Urban Management Studies*, 10(36), 75-88. (In Persian with English abstract).

Firozi, S. M., & pirnahad, F. (2022). Analyzing the economic activities of families of Afghan students of Yazd University. *Journal of Great Khorasan*, 13(49), 1-14. DOI: 10.22034/jgk.2022.315163.1004. (In Persian with English abstract).

Firozi, S. M. (2022). Study of Socio-cultural commonalities of Iran and Afghanistan (Emphasizing the harms and opportunities). *Journal of Great Khorasan*, 13(46), 1-12. DOI: 10.22034/jgk.2022.308573. (In Persian with English abstract).

Ghalani, N., Jahanbakhsh, I., & Mohammadi, A. (2018). A Thematic Analysis of the Intercultural Compatibility Process of the Afghan Immigrants on National Security Improvement Regarding the Establishment of United Ummah. *Security Horizons*, 11(40), 10-132. DOI: 20.1001.1.25381857.1397.11.40.4.3 (in Persian with English abstract).

Ghanbari, M., Hosseini, S. M., & hayati, S. (2016). Analysis of Life Satisfaction and Tendency to Return of Afghan Immigrants Case Study: Razavi Khorasan Province. *Research Political Geography Quarterly*, 1(2), 139-172. DOI: 10.22067/pg.v1i2.47632 (in Persian with English abstract).

Gould, & Kolb, (2005). *Culture of human sciences*, (M. J. Zahedi, Trans.). Tehran, Iran: maziar. (In Persian).

Hatami, M. (2021). Good immigration policy and presence of Afghan. *Political research of the Islamic world*.11(1),1-17. http://priw.ir/article-1-1498-fa.html (in Persian with English abstract).

Hoodfer, H. (2007). Afghan refugee youth's effort in Iran to refuse to be marginalized. *Dialogue social cultural quarterly*, 50, 59-23. (in Persian).

DOI: 10.22059/JISR.2017.60894.(In Persian with English abstract).
Sadeghi, F. (2007). Iranian government and Afghan immigrants: policy change and identity transformation. *Dialogue social cultural quarterly*, 50, 7-22. (In Persian).
Sadeghi Fasai, S & Nazari, H. (2016). Formation of self and other in everyday life experiences Afghan teens. *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 5(3), 437-456. DOI: 10.22059/jisr.2016.60087. (In Persian with English abstract).
Sharafuddin, S.H. (1998). Attitude. *Marafet Monthly Special Journal of Political Science and Sociology*, 7(25), 86-89. (In Persian).
Shatrian, M. Nazari, H. & Imam Alizadeh, H. (2016). Investigating the relationship between cultural values and attitudes towards Afghan immigrants among the citizens of Kashan city eighteen years old and older. *Intercultural Studies Quarterly*,11(29), 143-165. (In Persian with English abstract).
songori, N., fekrazad, H., & maarefvand, M. (2014). Barriers to social integration of young Afghans in Iran. *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, 3(5), 101-124. (In Persian with English abstract).
Yaohyanin, Y.S., Awadlou, D, & Salavati Sarcheshme, B. (2020). Afghan Immigrants in Iran: Migration Patterns and Tendencies, University of Turku, Department of Geography and Geology, Department of Geography, Finland. (In Persian).
Yousefi, A., Mousavi, S.M & Sadat Hosseini, A. (2013). Social Network of Afghan Immigrants in Mashhad (Research Case: Immigrants Living in Golshahr Town), *Social Issues of Iran (Khwarazmi University*, 4(1), 213-239. (In Persian with English abstract).
Zare Shahabadi, A. & Firozi, S.M. (2023). *The mutual attitude of Iranians and Afghan immigrants (case study: Yazd city)*. Doctoral dissertation in the field of sociology at Yazd University. (In Persian with English abstract).